

Egyezmény a Gyermek Jogairól

Előszó

A gyermek jogairól szóló egyezményt az ENSZ Közgyűlése 1989. november 20.-án fogadta el : a Magyar Köztársaság képviselője pedig 1990. március 14.-én írta alá. Az egyezmény 30 nappal azután lép hatályba, hogy azt az aláíró államok közül legalább 20 már megerősítette, s ha ez is megtörtént, akkor az egyezményben foglalt rendelkezéseket érvényesíteni kell a részes államok belső életében.

A gyermek tényleges helyzetét természetesen annak az országnak a gazdasági, társadalmi adottságai határozzák meg, ahol a gyermek él. Létének alapvető gondjait nem lehet pusztán a jog eszközeivel megoldani, a jogi szabályozás csak az adott állam gazdasági, társadalmi feltételeit tükrözi, de - többé vagy kevésbé - befolyásolhatja is ezeket a feltételeket.

A gyermek helyzetének nemzetközi szabályozása - vagyis jogainak nemzetközi szerződésbe foglalása - az emberi jogok nemzetközi védelmének fejlődésével került napirendre.

Az emberi jogok biztosítása a XXI. Század küszöbén mind nemzetközi téren, mind az egyes államok belső életében egyre " izgalmasabb " kérdéssé válik. A XX. Század közepén - a fasizmus, a második világháború, az önkényuralmak feltáruló és egyre mélyebben megismert iszonyatainak hatása alatt, az ilyen s hasonló borzalmak ismétlődésértől való félelemtől vezettetve - sorolták az ENSZ alapvető célkitűzései közé az emberi jogok érvényesítését. Ma a XX. Század végén azonban elsősorban a jövő igényei jelentkeznek az emberi jogok érvényesítésében és kiterjesztésében.

Annak a modernizációs folyamatnak, amely századunk második felében hallatlanul felgyorsult, éppen az a kulcskérdése, hogy miként kezeli az állam az emberi tényezőt. A tudományos-technikai forradalom vívmányaival ugyanis csak a megfelelő életkörülmények között, félelemmentesen élő, szakképzett, művelt és a politikai döntéshozatalban tudatosan részt vevő ember tud megfelelően élni. Vagyis az az ember, akinek emberi jogai maradéktalanul érvényesülnek.

Nem kíván indoklást, hogy a gyermek is " ember " vagyis a gyermekeket is megilletik az emberi jogok. Az emberi sors kezdetét jelentő gyermekkor speciális " emberi jogai " megfelelő jogi védelmet igényelnek a gyermek megszületésének pillanatától kezdve. Újszerű napjainkban, hogy a speciális védelmen túl a gyermek polgári és politikai jogainak elismerése is előtérbe kerül (pl. a helyzetét érintő kérdések esetén a döntéshozatalban való részvételi joga vagy a gyermeki társadalom önszerveződési igényének elismeréseként a gyermek egyesülési és gyülekezési joga van.

Az emberi jogok általános nemzetközi védelmének két legfontosabb, az ENSZ keretében kidolgozott dokumentuma : A polgári és politikai jogokról, valamint a

gazdasági-,szociális és kulturális jogokról szóló nemzetközi egyezségokmány. Ezek már széles alapot nyújtanak a gyermek jogainak védelmére is, anélkül azonban, hogy részletes szabályokat tartalmaznának a gyermek speciális igényeinek érvényesítéséről.

E dokumentumok két olyan vonását emeljük ki, amelyek a gyermek számára különösen jelentősek.

Az egyik: az emberi jogok katalógusának a polgári és politikai jogokon túl a gazdasági, szociális- és kulturális jogokkal való kibővülése, amely jogok életbevágóak a gyermekek számára.

A másik : az emberi jogok biztosítása mindenki részére, minden megkülönböztetés nélkül, tehát fajra, színre, nyelvre, vallásra, politikai vagy más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra, születésre és egyéb helyzetre való tekintet nélkül.

A diszkrimináció tilalmának kimondása különösen fontos, mivelhogy a világ számos országában sok gyermeket már a születése percétől sújtja valamiféle hátrányos megkülönböztetés. Gondoljunk csak a faji diszkriminációra vagy a házasságon kívül született gyermek hátrányos jogi és társadalmi helyzetére ! Miben áll a gyermek jogairól szóló egyezmény jelentősége ?

Az emberi jogok védelméről szóló két, említett egyezségokmány általános alapot ad a gyermek védelmére, létezik még néhány olyan egyezmény is (például a gyermek foglalkoztatásának feltételeiről szóló munkaügyi vagy a tartásdíj külföldről való behajtásáról szóló egyezmény), amely a gyermek életének egy-egy síkját elszórtan érinti. Mindaddig nem létezett azonban olyan nemzetközi egyezmény, amely átfogóan rendezte volna a gyermek jogait.

A gyermek jogairól szóló egyezményről általánosságban elmondhatjuk, hogy visszatükrözi az emberi jogok fejlődésének két alapvető vonását: tartalmazza az emberi jogok széles skáláját és kizár mindenfajta diszkriminációt a jogok érvényesülésében.

A könnyebb eligazodás érdekében csoportosítjuk az egyezmény különböző rendelkezéseit :

1. A polgári és politikai jogok (6-10. és 12-17. cikkek)

Az egyezmény e jogokat a gyermek speciális helyzetének, korának és érettségi fokának megfelelően biztosítja.

2. A gazdasági, szociális és kulturális jogok (6.,18.,24.,26-29. és 31. cikkek)

E jogokat az egyezmény a gyermek speciális igényeinek megfelelően szabályozza

3. A gyermek speciális védelme a családban és a társadalomban (11.,19.,32-37.,és39-40. cikkek)

E rendelkezések olyan részletes szabályokat tartalmaznak, amelyek eddig nem szerepeltek nemzetközi dokumentumban.

4. A gyermekek speciális csoportjának védelme (20-21.,23.,25., és 30. cikkek)
Ezekben a rendelkezésekben az állami gondozott, az örökbefogadott, a Fogyatékos, kissebsegekhez tartozó gyermekekről van szó.

5 A gyermekek védelme rendkívüli helyzetekben (22 és 38. cikkek)

E cikkek a menekült gyermekek helyzetéről, valamint a gyermekeknek fegyveres konfliktusok idején való védelemről rendelkeznek. Az egyezmény gondoskodik a megfelelő ellenőrző apparátus felállításáról (43-45. cikkek), amennyiben az államok jelentéseinek vizsgálatára szakértő bizottságot (a Gyermekek Jogainak Bizottsága) állít fel. E bizottság megállapításai az egyezményben foglaltak teljesítéséről végső soron az ENSZ Közgyűlése elé kerülnek, így széles nyilvánosságot kapnak. Az egyezmény azt is kimondja azt is, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetének Gyermekalapja (UNICEF), az ENSZ szakosított intézményei, valamint más ENSZ szervek szakmai tanácsokkal mozdíthatják elő az egyezmény érvényesülését.

A gyermek jogairól szóló egyezmény elfogadása önmagába kétségtelenül nem teremtheti meg azokat a társadalmi feltételeket, melyek a gyermek érdekében szükségesek. Az egyezmény mielőbbi hatályba lépése azonban egyrészt hozzájárulhat azoknak az igényeknek a felkeltéséhez, melyek elvezethetnek a gyermek érdekében megfelelő társadalmi és jogi feltételek megteremtéséhez, másrészt minden országban biztos alapot nyújtanak olyan társadalmi törekvésekhez, amelyek társadalmi felemelkedés szolgálatában a gyermek mindenek felett álló érdekét kívánják érvényesíteni.

Bokorné dr. Szegő Hanna
egyetemi tanár
az UNICEF MNB főtitkára

BEVEZETÉS

Az Egyezmény részes államai

Tekintetbe véve, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett elveknek megfelelően, az emberi közösség valamennyi tagja veleszületett méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése a szabadság, az igazságosság és a világbéke alapja.

Figyelembe véve, hogy az Egyesült Nemzetek népei az Alapokmányban ismételten kinyilvánították az alapvető emberi jogokba, az emberi személyiség méltóságába és értékébe vetett hitüket, és elhatározták, hogy előmozdítják a társadalmi haladást, és hogy nagyobb szabadságban jobb életfeltételeket teremtenek.

Felismerve azt, hogy az Egyesült Nemzetek az Ember Jogok Egyetemes Nyilatkozatában és az emberi jogokról szóló nemzetközi egyezségokmányokban, meghirdetették azt, és megállapodtak abban, hogy az ezekben említett valamennyi jogot és szabadságot mindenki minden megkülönböztetésen fajt, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény,

nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül gyakorolhatja.

Emlékeztetve arra, hogy az Egyesült Nemzetek az Ember Jogok Egyetemes Nyilatkozatában kimondták, hogy a gyermekkor különleges segítséghez és támogatáshoz ad jogot.

Abban a meggyőződésben, hogy a családnak a társadalom alapvető egységeként és valamennyi tagja fejlődésének és jólétének természetes környezeteként meg kell kapnia azt a védelmet és támogatást, amelyre szüksége van ahhoz, hogy a közösségben szerepét maradéktalanul betöltse.

Felismerve, hogy a gyermek személyiségének harmonikus kibontakozásához szükséges, hogy családi környezetben, boldog, szeretetteljes és megértő légkörben nőjön fel.

Tekintetbe véve, hogy a gyermeknek teljes mértékben felkészültnek kell lennie önálló élet vitelére a társadalomban, valamint hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett eszmények, különösen a béke, az emberi méltóság, a türelmesség, a szabadság, az egyenlőség és szolidaritás szellemében szükséges nevelni.

Figyelembe véve, hogy a gyermek jogairól szóló 1924. évi Genfi Nyilatkozat, és a Közgyűlés által 1959. november 20.-án elfogadott, a gyermek jogairól szóló nyilatkozat kimondta, valamint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, a Polgári és Politikai Jogok nemzetközi Egyezségokmánya (különösen ennek 23. és 24. cikkében), a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (különösen ennek 10.cikkében), mint a gyermekek jólétével foglalkozó szakosított intézmények és nemzetközi szervezetek alapszabályai és idevágó okmányai elismerték a gyermeknek nyújtandó különleges védelem szükségességét.

Figyelembe véve, hogy - amint a Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozat is említi - " a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után " egyaránt

Emlékeztetve a Gyermekek Védelmére és Jólétére Alkalmazandó Szociális és Jogi Elvekről szóló Nyilatkozatnak, főleg az örökbefogadás és családban való elhelyezés hazai és nemzetközi gyakorlatának szempontjából figyelembe vett rendelkezéseire, továbbá az Egyesült Nemzeteknek a fiatalkorúakat illető igazságszolgáltatással kapcsolatos minimális szabályokat tartalmazó Gyűjteménye (Pekinger Szabályok), valamint a Nők és Gyermekek Szükségállapot és Fegyveres Konfliktus idején való Védelemről Szóló Nyilatkozat rendelkezése.

Felismerve, Hogy a világ minden országában vannak különösen nehéz körülmények között élő gyermekek, és szükséges az, hogy ezeken a gyermekeknek különös figyelmet szenteljenek.

Elismerve, hogy a gyermekek védelmében és harmonikus fejlődésében minden egyes nép hagyományai és kulturális értékei jelentősek.

Felismerve a nemzetközi együttműködés jelentőségét a gyermekek életkörülményeinek minden országban, és különösen a fejlődő országokban való javításában

A következőkben állapotok meg :

I. RÉSZ

1. cikk

Az egyezmény vonatkozásában gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri.

2. cikk

1. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és biztosítják a joghatóságuk alá tartozó gyermekek számára az Egyezményben lefektetett jogokat minden megkülönböztetés, nevezetesen a gyermeknek vagy szüleinek vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképessége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.

2. Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket arra, hogy a gyermeket hatékonyan megvédjék minden, bármely formában jelentkező megkülönböztetéstől és megtorlástól, amely szülei, törvényes képviselői, vagy családtagjai jogi helyzete, tevékenysége, vélemény nyilvánítása vagy meggyőződése miatt érhetné őt.

3. cikk

1. A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.

2. Az egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy a gyermek számára, figyelembe véve szülei, gyámja és az érte törvényesen felelős más személyek jogait és kötelességeit, biztosítják a jóléthez szükséges védelmet és gondozást, e célból meghozzák a szükséges törvényhozási és közigazgatási intézkedéseket.

3. Az egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények, hivatalok és létesítmények működése megfeleljen az illetékes hatóságok által megállapított szabályoknak, különösen a biztonság és az egészség területén, valamint ezek személyzeti létszámával és szakértelmével, továbbá a megfelelő ellenőrzés meglétével kapcsolatban.

4. cikk

Az Egyezményben részes államok meghoznak minden olyan törvényhozási, közigazgatási vagy egyéb intézkedést, amelyek az Egyezményben elismert jogok érvényesüléséhez szükségesek. Amennyiben gazdasági, szociális és

kulturális jogokról van szó, ezeket az intézkedéseket rendelkezésükre álló erőforrások határai között, és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében hozzák meg.

5.cikk

Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a szülőknek vagy, adott esetben a helyi szokás szerint, a nagycsaládnak vagy közösségnek, a gyámoknak vagy más, a gyermekért törvényesen felelős személyeknek azt a felelősségét, jogát és kötelességét, hogy a gyermeknek az Egyezményben elismert jogai gyakorlásához, képességei fejlettségének megfelelően, iránymutatást és tanácsokat adjanak.

6.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik, hogy minden gyermeknek veleszületett joga van az életre.

2. Az Egyezményben részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését.

7.cikk

1. A gyermeket születésekor anyakönyvezik és ettől kezdve joga van ahhoz, hogy nevet kapjon, állampolgárságot szerezzen és lehetőség szerint ismerje szüleit, valamint ahhoz, hogy ezek neveljék.

2. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy ezeket a jogokat hazai törvényhozásuknak és a tárgyra vonatkozó nemzetközi okmányokban vállalt kötelezettségeiknek megfelelően érvényre juttassák, különösen akkor, ha ennek hiányában a gyermek hontalanná válik.

8.cikk

1. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy törvénysértő beavatkozás nélkül tiszteletben tartják a gyermeknek saját személyazonossága - ideértve állampolgársága, neve, családi kapcsolatai - megtartásához fűződő, a törvényben elismert jogát.

2. Ha a gyermeket törvénytelen módon megfosztják személyazonossága alkotó elemeitől vagy azoknak egy részétől, az Egyezményben részes államok megfelelő segítséget és védelmet nyújtanak ahhoz, hogy személyazonosságát a lehető legrövidebb időn belül helyreállítsák.

9.cikk

1. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy a gyermeket szüleitől, ezek akarata ellenére, ne válassák el, kivéve, ha az illetékes hatóságok, bírói felülvizsgálat lehetőségének fenntartásával és az erre vonatkozó törvényeknek és eljárásoknak megfelelően úgy döntenek, hogy ez az elválasztás a gyermek mindenek felett álló érdekében szükséges. Ilyen értelmű döntés szükséges lehet bizonyos különleges esetekben, például akkor, ha a szülők durván kezelik vagy elhanyagolják gyermeküket, illetőleg ha különválva élnek és dönteni kell a gyermek elhelyezéséről.

2. A jelen cikk 1. bekezdésében említett minden esetben valamennyi érdekelt félnek lehetőséget kell adni az eljárásban való részvételre és véleményük

ismertetésére.

3. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a mindkét szülőjétől vagy ezek egyikétől külön élő gyermeknek azt a jogát, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenek felett álló érdekével ellenkezik.

4. Amennyiben az elválasztás az Egyezményben részes államok által foganasított intézkedés folytán következik be, - mint a szülők vagy egyikük vagy a gyermek letartóztatása, szabadságvesztés-büntetése, száműzetése, kiutasítása vagy halála (ideértve azt is, ha a halál a letartóztatás folyamán következett be bármely okból) - a részes állam, kérelemre, a szülőkkel, a gyermekkel vagy, szükség esetén valamely más családtaggal közli a családtag vagy családtagok tartózkodási helyére vonatkozó lényeges adatokat, kivéve, ha ezeknek az adatoknak a nyilvánosságra hozatala hátrányos a gyermek jólétére nézve. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak továbbá arról is, hogy önmagában az említett kérelem benyújtása ne járjon hátrányos következményekkel az érdekelt személy vagy személyek számára.

10.cikk

1. Az Egyezményben részes államokra a 9.cikk első bekezdésében foglaltak értelmében háruló kötelezettségeknek megfelelően, a részes államoknak pozitív szellemben, emberiséggel és kellő gondoskodással kell megvizsgálniuk bármely gyermeknek vagy szüleinek családegyesítés céljából valamely részes államba való beutazása vagy onnan való kiutazása iránti kérelmét. Az Egyezményben részes államok gondoskodnak továbbá arról is, hogy az ilyen kérelem előterjesztése ne járjon hátrányos következményekkel a kérelem előterjesztői és családtagjaik számára.

2. Annak a gyermeknek, akinek szülei különböző államokban bírnak állandó lakhellyel, joga van, kivételes körülményektől eltekintve, mindkét szülőjével rendszeresen személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést fenntartani. Ennek megvalósítására, valamint az Egyezményben a részes államokra a 9.cikk 1. bekezdése értelmében háruló kötelezettségeknek megfelelően, a részes államok tiszteletben tartják a gyermeknek és szüleinek azt a jogát, hogy bármely országot, beleértve a sajátjukat is, elhagyják és visszatérjenek saját országukba. Bármely ország elhagyásának joga csak a törvényben meghatározott olyan korlátozásoknak vethető alá, amelyek az állam biztonságának, a közrendnek, a közegészségügynek, a közérkölcnek, valamint mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükségesek és amelyek összhangban vannak az Egyezményben elismert egyéb jogokkal.

11.cikk

1. Az Egyezményben részes államok intézkedéseket tesznek, hogy megakadályozzák a gyermekek törvénytelen külföldre utazását és ott-tartózkodását.

2. Ebből a célból az Egyezményben részes államok előmozdítják a kétoldalú és

többoldalú megállapodások megkötését, illetőleg a meglévő megállapodásokhoz való csatlakozást.

12.cikk

1. Az Egyezményben részes államok az ítélőképessége birtokában lévő gyermekek számára biztosítják azt a jogot, hogy minden őt érdeklő kérdésben szabadon kinyilváníthassa véleményét, a gyermek véleményét, figyelemmel korára és érettségi fokára, kellően tekintetbe kell venni.

2. Ebből a célból nevezetesen lehetőséget kell adni a gyermeknek arra, hogy bármely olyan bírói vagy közigazgatási eljárásban, amelyben érdekelt, közvetlenül vagy képviselője, illetőleg arra alkalmas szerv útján, a hazai jogszabályokban foglalt eljárási szabályoknak megfelelően meghallgassák.

13.cikk

1. A gyermeknek joga van a vélemény nyilvánítás szabadságára. Ez a jog magában foglalja mindenfajta tájékoztatás és eszme határokra tekintet nélküli kérésének, megismerésének és terjesztésének szabadságát, nyilvánuljon meg az szóban, írásban, nyomtatásban, művészi vagy bármilyen más a gyermek választásának megfelelő formában.

2. Ennek a jognak a gyakorlása csak a törvényben kifejezetten megállapított korlátozásoknak vethető alá, amelyek

a) mások jogainak és jó hírvének tiszteletben tartása, illetőleg

b) az állam biztonsága, a közrend, a közegészségügy vagy a közerkölcs védelme érdekében szükségesek.

14.cikk

1. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a gyermek jogát a gondolat -, a lelkiismeret- és a vallásszabadságra.

2. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják a szülőknek vagy, adott esetben, a gyermek törvényes képviselőinek azt a jogát és kötelességét, hogy a gyermeket e jogának gyakorlásában képességei fejlettségének megfelelően irányítsák.

3. A vallás vagy meggyőződés kinyilvánításának szabadságát csak a törvényben megállapított olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek a közbiztonság, a közrend, a közegészségügy, a közerkölcs, vagy mások alapvető jogai és szabadságai védelmének érdekében szükségesek.

15.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermek egyesülési és békés gyülekezési jogát.

2. E jogok gyakorlását csak a törvényben meghatározott olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban az állam biztonsága, a közbiztonság, és a közrend, illetőleg a közegészségügy és a közerkölcs, vagy mások jogai és szabadságai védelmének érdekében szükségesek.

16.cikk

1. A gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, lakkásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak,

sem pedig becsülete vagy jó hírneve elleni jogtalan támadásnak.

2. Ilyen beavatkozás vagy támadás ellen a gyermeket megilleti a törvény védelme.

17.cikk

Az Egyezményben részes államok elismerik a tömegtájékoztatási eszközök feladatának fontosságát, és gondoskodnak arról, hogy a gyermek hozzájusson a különböző hazai és nemzetközi forrásokból származó tájékoztatáshoz és anyagokhoz, nevezetesen azokhoz, amelyek szociális, szellemi és erkölcsi jóléte előmozdítását, valamint fizikai és szellemi egészségét szolgálják. Ebből a célból a részes államok :

- a) előmozdítják azt, hogy a tömegtájékoztatási eszközök - a 29.cikk szellemének megfelelően - a gyermek számára szociális és kulturális szempontból hasznos tájékoztatást és anyagokat terjesszenek,
- b) előmozdítják a nemzetközi együttműködést a különféle, hazai és nemzetközi, kulturális forrásokból származó ilyenfajta tájékoztatás és anyagok előállítására, cseréjére és terjesztésére érdekében,
- c) előmozdítják a gyermekkönyvek előállítását és terjesztését,
- d) előmozdítják, hogy a tömegtájékoztatási eszközök különösen vegyék figyelembe az őslakossághoz, illetőleg a kisebbségi csoportokhoz tartozó gyermek nyelvi szükségleteit,
- e) elősegíti a gyermek jólétére ártalmas információk és anyagok elleni védelmét megfelelően szolgáló irányelvek kidolgozását a 13. és a 18.cikk rendelkezéseinek figyelembevételével.

18.cikk

1. Az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy biztosítsák annak az elvnek az elismertetését, amely szerint a szülőknek közös a felelősségük a gyermekek neveléséért a fejlődésének biztosításáért. A felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg, adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul. Ezeket cselekedeteikben mindenekelőtt a gyermek mindenek felett álló érdekének kell vezetnie.

2. Az Egyezményben említett jogok biztosítása és előmozdítása érdekében a részes államok megfelelő segítséget nyújtanak a szülőknek és a gyermek törvényes képviselőinek a gyermek nevelésével kapcsolatban rájuk háruló felelősség gyakorlásához, és gondoskodnak gyermekjóléti intézmények, létesítmények és szolgálatok létrehozásáról.

3. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy a dolgozó szülők gyermekei számára biztosítják olyan szolgáltatások és gyermekőrző intézmények igénybevételének jogát, amelyekre jogosultak.

19.cikk

1. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék

a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás - ideértve a nemi erőszakot is - bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

2. Ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükséges szociális programok létrehozását teszik lehetővé, továbbá a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálathoz, kezeléshez és az esetek figyelemmel kíséréséhez, szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is.

20.cikk

1. Minden olyan gyermek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekeiben nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére.

2. Az Egyezményben részes államok hazai jogszabályainak megfelelően intézkednek helyettesítő védelem iránt az ilyen gyermek számára.

3. Ez a helyettesítő védelem történhet családnál való elhelyezés, az iszlám jog kafalah-ja szerinti gondnokság, örökbefogadás, illetőleg szükség esetén megfelelő gyermekintézményekben való elhelyezés formájában. A megoldás kiválasztásánál kellően figyelembe kell venni a gyermek nevelésében megkívánt folyamatosság szükségességét, valamint nemzetiségi, vallási, kulturális és nyelvi származását.

21.cikk

Azoknak a részes államoknak, amelyek elfogadják és/vagy engedélyezik az örökbefogadást, biztosítaniuk kell azt, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekei érvényesüljenek, és ezért

a) gondoskodnak arról, hogy a gyermek örökbefogadását csakis az illetékes hatóságok engedélyezzék, amelyek az ügyre alkalmazandó törvény és eljárások értelmében, valamint valamennyi megbízható adat alapján meggyőződtek arról, hogy figyelemmel a gyermeknek szüleivel, rokonaival és törvényes képviselőivel kapcsolatos helyzetére, az örökbefogadás megtörténhet, és hogy adott esetben az érdekelt személyek az ügy ismeretében és az esetleg szükséges felvilágosítás után beleegyezésüket adták az örökbefogadáshoz,

b) elismerik, hogy a külföldre történő örökbefogadás a gyermek számára szükséges gondozás biztosítása másik eszköznek tekinthető, ha a gyermek származási országában nem helyezhető el gondozó vagy örökbefogadó családban, vagy nem nevelhető megfelelően,

c) gondoskodnak arról, hogy külföldre történő örökbefogadás esetén a gyermek a hazai örökbefogadással egyenértékű biztosítékok és szabályok előnyeit élvezhesse,

d) megteszik a megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy külföldre

történő örökbefogadás esetén a gyermek elhelyezése ne járjon jogtalan haszonszerzéssel az ebben részt vevő személyek számára,

e) az e cikkeken említett célkitűzéseket esetenként két - és többoldalú megegyezések és megállapodások megkötésével érik el, és ennek keretében minden lehető erőfeszítéssel gondoskodnak arról, hogy a gyermek külföldi elhelyezését erre illetékes hatóságok vagy szervek fogantassák.

22.cikk

1. Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket, hogy az a gyermek, aki akár egymagában, akár apjával és anyjával vagy bármely más személlyel együtt az erre vonatkozó nemzetközi vagy hazai szabályok és eljárások értelmében menekült helyzetének elismerését kéri vagy menekültnek tekintendő, megkapja az egyezményben és más emberi jogokkal kapcsolatos vagy humanitárius jellegű egyéb nemzetközi okmányokban, amelyekben az említett államok részesek, elismert jogok életvezetéséhez szükséges védelmet és humanitárius támogatást.

2. Ebből a célból az Egyezményben részes államok, amennyiben szükségesnek tartják, együttműködnek az Egyesült Nemzetek Szervezetével együttműködő egyéb kormányközi és nem kormányközi szervezeteknek azokban az erőfeszítéseiben, amelyek arra irányulnak, hogy az ilyen helyzetben lévő gyermekeket védjék és segítsék, továbbá arra, hogy bármely menekült gyermek szüleit vagy más családtagjait felkutassák a családtagokhoz szükséges adatok megszerzése céljából. Ha sem az apát, sem az anyát vagy bármely más családtagot sem sikerült megtalálni, akkor az Egyezményben lefektetett elvek szerint a gyermeket ugyanabban a védelemben kell részesíteni, mint bármely más, a családi környezetétől bármely okból véglegesen vagy ideiglenesen megfosztott gyermeket.

23.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik, hogy a szellemileg vagy testileg fogyatékos gyermeknek emberi méltóságát biztosító, önfenntartását előmozdító, a közösségi életben való tevékeny részvételt lehetővé tevő, teljes és tisztességes életet kell élnie.

2. Az Egyezményben részes államok elismerik a fogyatékos gyermeknek a különleges gondozáshoz való jogát, és a rendelkezésükre álló forrásoktól függő mértékben, az előírt feltételeknek megfelelő fogyatékos gyermeknek és eltartottnak, kérelmére, a gyermek állapotához és szülei vagyoni helyzetéhez alkalmazkodó segítséget biztosítanak.

3. Tekintettel a fogyatékos gyermek saját szükségleteire, a 2. bekezdés értelmében nyújtott segítség a gyermek szüleinek vagy gondviselőinek anyagi erőforrásait figyelembe véve, lehetőség szerint ingyenes, és úgy kell alakítani, hogy a fogyatékos gyermek valóban részesülhessen oktatásban, képzésben, egészségügyi ellátásban, gyógyító-nevelésben, munkára való felkészítésben és szabadidő-tevékenységben oly módon, hogy ezek biztosítsák személyisége lehető legteljesebb kibontakoztatását kulturális és szellemi területen egyaránt.

4. Az Egyezményben részes államok a nemzetközi együttműködés szellemében előmozdítják a fogyatékos gyermek megelőző egészségügyi ellátásával, orvosi, pszichológiai és funkcionális kezelésével, a gyógyító-nevelés módszereivel és szakképzési intézményekkel kapcsolatos információk cseréjét és terjesztését, valamint az adatok hozzáférhetőségének biztosításával lehetővé teszi a részes államok számára, hogy ezeken a területeken javíthassák lehetőségeiket és szakismereteiket, bővíthessék tapasztalataikat. Ebben a tekintetben különösen figyelembe veszik a fejlődő országok szükségleteit.

24.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek a lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát, valamint, hogy orvosi ellátásban és gyógyító-nevelésben részesülhessen. Erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy egyetlen gyermek se legyen megfosztva az ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybe vételére irányuló jogától.

2. Az Egyezményben részes államok erőfeszítéseket tesznek a fenti jog teljes körű megvalósításának biztosítására, és alkalmas intézkedéseket tesznek különösen arra, hogy,

a) csökkentsék a csecsemő- és a gyermekhalandóságot,

b) biztosítsák minden gyermek számára a szükséges orvosi ellátás és egészségügyi gondozást, legfontosabbnak tekintve az egészségügyi alapellátás fejlesztését,

c) küzdjenek a betegség és a rosszul tápláltság ellen, az egészségügyi alapellátás keretében is, különösen a könnyen rendelkezésre bocsátható technikák felhasználásával, valamint tápláló élelmiszerek és ivóvíz szolgáltatásával, figyelembe véve a természeti környezet szennyezésével járó veszélyeket és kockázatokat,

d) biztosítják az anyák terhesség alatti és szülés utáni gondozását,

e) tájékoztassák a társadalom valamennyi csoportját és különösen a szülőket és a gyermekeket a gyermek egészségére és táplálására, a szoptatás előnyeire, a környezet higiéniájára és tisztántartására, a balesetek megelőzésére vonatkozó alapvető ismeretekről, továbbá megfelelő segítséget nyújtsanak ezen ismeretek hasznosításához,

f) fejlesszék a megelőző egészséggondozást, a szülői tanácsadást, valamint a családtervezési nevelést és szolgáltatásokat.

3. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas, hatékony intézkedést annak érdekében, hogy megszüntessék a gyermekek egészségre káros hagyományos szokásokat.

4. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat arra, hogy elősegítik és előmozdítják az e cikkben elismert jog teljes megvalósításának fokozatos biztosítására irányuló nemzetközi együttműködést. Ebben a tekintetben különösen figyelembe veszik a fejlődő országok szükségleteit.

25.cikk

Az Egyezményben részes államok elismerik az illetékes hatóságok által gondozásra, védelemre, illetőleg fizikai vagy elmeápolásra elhelyezett gyermekeknek azt a jogát, hogy időszakosan felül kell vizsgálni az említett kezelést és az elhelyezésével kapcsolatos minden egyéb körülményt.

26.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik minden gyermeknek a szociális biztonsághoz, így a társadalombiztosítás juttatásaihoz való jogát, és megteszik a szükséges intézkedéseket arra, hogy hazai jogszabályainknak megfelelően biztosítsák e jogi teljes megvalósulását.

2. A juttatásokat, amennyiben szükségesek, a gyermek és az eltartásáért felelős személyek anyagi erőforrásainak és helyzetének, valamint a gyermek által vagy nevében a juttatás elnyerésére előterjesztett kérelemre vonatkozó bármely más megoldás alapján kell engedélyezni.

27.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik minden gyermeknek a jogát olyan életszínvonalhoz, amely lehetővé teszi kellő testi, szellemi, lelki, erkölcsi és társadalmi fejlődését.

2. Elsősorban a szülők, vagy a gyermekekért felelős más személyek alapvető feladata, hogy lehetőségeik és anyagi eszközeik határai között biztosítsák a gyermek fejlődéséhez szükséges életkörülményeket.

3. Az Egyezményben részes államok, az adott ország körülményeit és a rendelkezésre álló eszközöket figyelembe véve, megfelelő intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy a szülőt, illetőleg a gyermeket más gondviselőt segítsék e jog érvényesítésében, és szükség esetén anyagi segítséget nyújtanak, valamint segítő programokat hoznak létre különösen az élelmezéssel, a ruházkodással és a lakásüggyel kapcsolatban.

4. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést arra, hogy a gyermektartásdíjat behajtsák a szülőktől vagy a gyermekekkel szemben pénzügyi felelősséggel tartozó bármely más személytől, saját területükön és külföldön egyaránt. Különösen azokra az esetekre figyelemmel, amelyekkel a gyermekkel szemben pénzügyi felelősséggel tartozó személy nem ugyanabban él, mint a gyermek, a részes államok előmozdítják a nemzetközi megállapodásokhoz való csatlakozást vagy ilyenek megkötését, valamint bármely más, alkalmas megegyezés elfogadását.

28.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek az oktatáshoz való jogát, és különösen e jog gyakorlásának fokozatos, az esélyegyenlőség alapján való gyakorlása céljából :

a) az alapfokú oktatást mindenki számára kötelezővé és ingyenessé teszik,

b) előmozdítják a középfokú oktatás, különböző, mind általános, mind szakirányú formáinak megszervezését, és ezeket minden gyermek számára megnyitják és hozzáférhetővé teszik, továbbá intézkedéseket tesznek az oktatás ingyenességének bevezetésére és szükség esetén pénzügyi segítségnyújtásra,

c) minden arra alkalmas eszközzel biztosítják, hogy bárki képességeitől függően bejuthasson a felsőoktatásba,

d) minden gyermek számára nyílttá és hozzáférhetővé teszik az iskolai és pályaválasztási tájékoztatást és tanácsadást,

e) intézkedéseket tesznek az iskolába járás rendszerességének előmozdítására és a lemorzsolódás csökkentésére.

2. Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és az Egyezménynek megfelelően alkalmazzák.

3. Az Egyezményben részes államok elősegítik és előmozdítják a nemzetközi együttműködést az oktatásügy területén, különösen annak érdekében, hogy megszüntessék a tudatlanságot és az írástudatlanságot az egész világon, és megkönnyítsék a tudományos és technikai ismeretek megszerzését, valamint a korszerű oktatási módszerek megismerését. Ebben a tekintetben különösen figyelembe veszik a fejlődő országok szükségleteit.

29.cikk

1. Az Egyezményben részes államok megegyeznek abban, hogy a gyermek oktatásának a következő célokra kell irányulnia :

a) elő kell segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását, valamint szellemi és fizikai tehetségének és képességeinek a lehetőségek legtágabb határáig való kifejlesztését,

b) a gyermek tudatába kell vésni az emberi jogok és az alapvető szabadságok, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában elfogadott elvek tiszteletben tartását,

c) a gyermek tudatába kell vésni a szülei, személyazonossága, nyelve és kulturális értékei iránti tiszteletet, valamint annak az országnak, amelyben él, továbbá esetleges származási országának a nemzeti értékei iránti és a sajátjától különböző kultúrák iránti tiszteletet,

d) fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy a megértés, a béke, a türelem, a nemek közti egyenlőség, valamennyi nép, nemzetiségi, nemzeti és vallási csoport és az öslakosok közötti barátság szellemében tudja vállalni a szabad társadalomban az étellel járó mindenfajta felelősséget,

e) a gyermek tudatába kell vésni a természeti környezet iránti tiszteletet.

2. A jelen cikk vagy a 28. cikk rendelkezései semmiképpen sem értelmezhetők úgy, hogy sérthessék a természetes vagy jogi személyeknek oktatási intézmény-alapítási és vezetési szabadságát, feltéve, hogy jelen cikk 1. bekezdésében felsorolt elvek tiszteletben tartják, és az adott intézményekben az oktatás megfelel az állam által előírt minimális szabályoknak.

30.cikk

Azokban az államokban, amelyekben nemzetiségi, vallási és nyelvi kisebbségek, illetőleg öslakosságból származó személyek léteznek, az öslakosságból származó személyek léteznek, az öslakossághoz vagy az említett kisebbséghez

tartozó gyermek nem fosztható meg attól a jogától, hogy saját kulturális életét élje, vallását vallja és gyakorolja, illetőleg csoportjának többi tagjával együtt saját nyelvét használja.

31.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik, a gyermeknek a pihenéshez és a szabadidő eltöltéséhez való jogát, azt, hogy szabadon részt vehessen a kulturális és művészeti életben.

2. Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és elősegítik a gyermek teljes mértékű részvételi jogát a kulturális és művészeti életben, és előmozdítják, az egyenlőség feltételeinek biztosítása mellett, a gyermek számára alkalmas szabadidő-intézmények, szórakoztató, művészeti és kulturális tevékenységek megszervezését.

32.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek azt a jogát, hogy védelemben részesüljön a gazdasági kizsákmányolás ellen, és ne legyen kényszeríthető semmiféle kockázattal járó, iskoláztatást veszélyeztető, egészségre, fizikai, szellemi, lelki, erkölcsi vagy társadalmi fejlődésére ártalmas munkára.

2. Az Egyezményben részes államok törvényhozási, közigazgatási, szociális és oktatásügyi intézkedéseket tesznek a jelen cikk végrehajtásának biztosítására. Ebből a célból és figyelembe véve más, nemzetközi okmányok idevágó rendelkezéseit, a részes államok különösen:

a) meghatározzák az alkalmaztatáshoz szükséges legalacsonyabb életkort vagy életkorokat,

b) megfelelően szabályozzák a munkaidőt és az alkalmaztatási feltételeket,

c) megfelelő büntetésekkel vagy más szankciókkal biztosítják a jelen cikk hatékony végrehajtását.

33.cikk

Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést, ideértve a törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelésügyi intézkedéseket, arra, hogy megvédjék a gyermeket az erre vonatkozó nemzetközi egyezményekben meghatározott kábító- és pszichotrop szerek tiltott fogyasztásáról, és hogy megakadályozzák a gyermeknek e szerek tiltott előállításában és kereskedelmében való felhasználását.

34.cikk

Az Egyezményben részes államok kötelezik arra magukat, hogy megvédik a gyermeket a nemi kizsákmányolás és a nemi erőszak minden formájától. Ebből a célból az államok hazai, kétoldalú és többoldalú síkon különösen az alábbiak megakadályozására tesznek intézkedéseket :

a) a gyermek ösztönzése vagy kényszerítése törvénytelen nemi tevékenységre,

b) a gyermekek kizsákmányolása prostitúció vagy más törvénytelen nemi tevékenység céljára,

c) a gyermekek kizsákmányolása pornográf jellegű műsorok vagy anyagok elkészítése céljára.

35.cikk

Az Egyezményben részes államok hazai, kétoldalú és többoldalú síkon meghoznak minden alkalmas intézkedést arra, hogy megakadályozzák a gyermekkel bármilyen formában történő elrablását, eladását vagy velük való kereskedést.

36.cikk

Az Egyezményben részes államok megvédik a gyermeket a jólétre bármilyen szempontból káros kizsákmányolás bármely más formája ellen is.

37.cikk

Az egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy

a) gyermeket ne lehessen sem kínzásnak, sem kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak alávetni. Tizenhét éven aluli személyek által elkövetett bűncselekményekért sem halálbüntetést, sem szabadlábra helyezés lehetőségét kizáró életfogytiglan tartó szabadságvesztést ne legyen szabad alkalmazni,

b) gyermeket törvénytelenül vagy önkényesen ne fosszanak meg szabadságától.

A gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal,

c) a szabadságtól megfosztott gyermekkel emberségesen és az emberi méltóságnak kijáró tisztelettel, életkorának megfelelő szükségleteinek figyelembevételével bánjanak. Különösképpen el kell különíteni a szabadságtól megfosztott gyermeket a felnőttektől, kivéve, ha a gyermek mindenképp felett álló érdekében ennek ellenkezője tűnik ajánlatosabbnak, a gyermeknek, rendkívüli körülményektől eltekintve, joga van levelezés és látogatások útján kapcsolatban maradni családjával,

d) a szabadságtól megfosztott gyermeknek joga legyen igen rövid idő alatt jogesélyt, vagy bármely más alkalmas segítséget igénybe venni, valamint joga legyen arra is, hogy szabadságelvonásának törvényességével kapcsolatban bírósághoz vagy más illetékes, független és pártatlan hatósághoz forduljon, és hogy az ügyben sürgősen döntsenek.

38.cikk

1. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat, hogy tiszteletben tartják és tartatják a nemzetközi humanitárius jognak fegyveres konfliktus esetén rájuk vonatkozó azon szabályait, amelyek által nyújtott védelem a gyermekekre is kiterjed.

2. Az Egyezményben részes államok minden lehető gyakorlati intézkedés megtételével gondoskodnak arról, hogy a tizenötödik életévüket be nem töltött személyek ne vegyenek részt közvetlenül az ellenségeskedésekben.

3. Az Egyezményben részes államok tartózkodnak attól, hogy tizenötödik életévüket be nem töltött személyeket besorozzanak fegyveres erőikbe.

Amennyiben 15. életévüket betöltött, de 18 éven aluli személyeket besoroznak, az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy a legidősebbek besorozásának adjanak elsőbbséget.

4. Az egyezményben részes államok a fegyveres konfliktus esetén a polgári lakosság védelmét illetően a nemzetközi humanitárius jog értelmében reájuk háruló kötelezettségüknek megfelelően megtesznek minden lehető gyakorlati intézkedést a fegyveres konfliktus által érintett gyermekek védelmében és gondozásban részesítésére.

39.cikk

Az Egyezményben részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést arra, hogy az elhanyagolás, a kizsákmányolás és a durva bánásmód, a kínzás vagy a kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód bármely más formájának, illetőleg a fegyveres konfliktusnak áldozatává vált bármely gyermek testi és szellemi rehabilitációját és társadalomba való beilleszkedését megkönnyítsék. Ennek a rehabilitációnak és a társadalomba való beilleszkedésének a gyermek egészségét, önbecsülését és emberi méltóságát fejlesztő körülmények között kell történnie.

40.cikk

1. Az Egyezményben részes államok elismerik a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermeknek olyan bánásmóddhoz való jogát, amely előmozdítja a személyiség méltósága és értéke iránti érzékének fejlesztését, erősíti a mások emberi jogai és alapvető szabadsága iránti tiszteletét, és amely figyelembe veszi korát, valamint a társadalomba való beilleszkedése és abban építő jellegű részvétele elősegítésének szükségességét.

2. Ebből a célból, valamint figyelemmel a nemzetközi okmányok erre vonatkozó rendelkezéseire, az Egyezményben részes államok különösen gondoskodnak arról, hogy

a) a gyermeket ne lehessen bűncselekmény elkövetésével gyanúsítani, vádolni vagy abban bűnösnek nyilvánítani olyan cselekmény vagy mulasztás miatt, amely az elkövetés idején sem hazai, sem a nemzetközi jog értelmében nem volt bűncselekmény,

b) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított gyermeknek legalább az alábbi biztosítékokra legyen joga :

I. mindaddig ártatlannak tekintsék, ameddig bűnösségét a törvény szerint be nem bizonyították,

II. a legrövidebb határidőn belül közvetlenül vagy szülei, illetőleg adott esetben törvényes képviselői útján tájékoztassák az ellene emelt vádokról, és védelme előkészítéséhez és benyújtásához jogsegélyben vagy bármely más alkalmas segítségben részesüljön,

III. ügyét késedelem nélkül illetékes, független és pártatlan hatóság vagy bíróság a törvény értelmében igazságos eljárás során, ügyvédjének vagy egyéb tanácsadójának, valamint - hacsak különösen koránál vagy helyzeténél fogva ez

nem mutatkozik ellentétesen a gyermek minden felett álló érdekével - szüleinek vagy törvényes képviselőinek jelenlétében bírálja el,

IV. ne lehessen kényszeríteni arra, hogy maga ellen tanúskodjék vagy beismerje bűnösségét, kérdéseket intézhessen vagy intéztethessen az ellene valló tanúhoz, és a mellette valló tanúk ugyanolyan feltételek mellett jelenhessenek meg és legyenek meghallgathatók, mint az ellene valló tanúk,

V. ha a bűncselekmény elkövetésében bűnösnek nyilvánítják, e határozat és az ehhez fűződő bármely intézkedés ellen a törvénynek megfelelően, jogorvoslattal élhessen illetékes, független és pártatlan felsőbb hatóságoknál,

VI. díjmentesen vehessen igénybe tolmácsot, amennyiben nem ért vagy nem beszél a tárgyaláson használt nyelven,

VII. magánéletét teljes mértékben tartsák tiszteletben az eljárás minden szakaszában.

3. Az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy előmozdítsák különleges törvények és eljárások elfogadását, hatóságok és intézmények létrehozását a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermekek számára és különösen

a) olyan legalacsonyabb életkort állapítsanak meg, amelyen alul a gyermekkel szemben bűncselekmény elkövetésének vélelme kizárt,

b) minden lehetséges és kívánatos esetben tegyenek intézkedéseket e gyermekek ügyének bírói eljárás mellőzésével való kezelésre, annak fenntartásával, hogy az emberi jogokat és a törvényes biztosítékokat teljes mértékben be kell tartani.

4. Rendelkezések egész sorát, így különösen a gondozással, az irányítással és a felügyelettel, a tanácsadással, a próbára bocsátással, a családi elhelyezéssel, általános és szakmai oktatási programokkal és nem intézményes megoldásokkal kapcsolatban rendelkezéseket kell hozni annak érdekében, hogy a gyermekek számára jólétüknek megfelelő, valamint helyzetükhöz és az elkövetett bűncselekményhez mért elbánást lehessen biztosítani.

41.cikk

Az Egyezmény egyetlen rendelkezése sem érinti

a) az Egyezményben részes valamennyi állam hazai jogszabályainak, vagy

b) az ebben az államban hatályban lévő nemzetközi jognak a gyermek jogai megvalósulása szempontjából kedvezőbb rendelkezéseit.

II. RÉSZ

42.cikk

A részes államok kötelezik magukat, hogy az Egyezmény elveit és rendelkezéseit hatékony és arra alkalmas eszközökkel a felnőttek és a gyermekek széles körében ismertetik.

43.cikk

1. A részes államok által az Egyezményben vállalt kötelezettségek teljesítése területén elért előrehaladás vizsgálatára megalakult a Gyermek Jogainak Bizottsága, amely az alábbiakban meghatározott feladatokat látja el.

2. A Bizottság tíz olyan magas erkölcsiségű szakértőből áll, akik elismerten tájékozottak az Egyezményben említett területen. A Bizottság tagjait az Egyezményben részes államok saját állampolgáraik közül választják, és azok személyes minőségükben vesznek részt a Bizottságban, figyelembe véve a méltányos földrajzi elosztás biztosítását és a főbb jogrendszereket.
3. A Bizottság tagjait a részes államok által jelölt személyek jegyzéke alapján titkos szavazással választják. Minden részes állam egy jelöltet nevezhet meg állampolgárai közül.
4. Az első választást az Egyezmény hatályba lépését követő hat hónapon belül tartják meg. A további választásokat kétévenként tartják meg. A további választásokat kétévenként tartják meg. A választás időpontja előtt legalább négy hónappal az Egyesült Nemzetek Főtitkára írásban felhívja az Egyezményben részes államokat, hogy két hónapon belül közöljék jelöltjeik nevét. A Főtitkár ezután az ily módon jelölt személyekről betűrendes névjegyzéket készít, feltüntetve az e személyeket jelölő részes államokat, és a névjegyzéket megküldi az Egyezményben részes államoknak
5. A választásra az Egyezményben részes államoknak az Egyesült Nemzetek Főtitkára által az Egyesült Nemzetek székhelyére összehívott értekezleten kerül sor. Az értekezleten, amelynek határozatképességéhez a részes államok kétharmadának részvétele szükséges, a Bizottságba beválasztottnak azokat a jelölteket kell tekinteni, akik a legtöbb szavazatot, valamint a részes államok jelenlévő és szavazó képviselői szavazatainak abszolút többségét elnyerték.
6. A Bizottság tagjait négy évre választják. A tagok újrjelölése esetén újra választhatók. Az első választás alkalmával megválasztott tagok közül ötnek a megbízatása két év elteltével megszűnik. Ennek az öt tagnak a nevét nyomban az első választás után az értekezlet elnöke sorshúzás útján állapítja meg.
7. A Bizottság valamely tagjának elhunyna vagy lemondása esetén, vagy ha bármely más okból valamely tag kijelenti, hogy nem tudja tovább ellátni feladatait a Bizottságban, az ezt a tagok korábban jelölő részes állam saját állampolgárai közül jelöl ki másik szakértőt a megüresedett hely betöltésére az eredeti megbízatás lejártáig, a Bizottság hozzájárulásával.
8. A Bizottság megállapítja ügyrendi szabályzatát.
9. A Bizottság tisztségviselőit két évi időtartamra választja.
10. A Bizottság üléseit általában az Egyesült Nemzetek székhelyén vagy a Bizottság által meghatározott bármely más alkalmas helyen tartja. A Bizottság általában kétévenként ülésezik. Az ülőszakok időtartamát szükség esetén a Közgyűlés jóváhagyásával a Egyezményben részes államok értekezlete állapítja meg, és módosítja.
11. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára a Bizottság rendelkezésére bocsátja azt a személyzetet és azokat a berendezéseket, amelyek az Egyezmény által a bizottságra ruházott feladatok hatékony ellátásához szükségesek.
12. A Bizottság tagjai az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének jóváhagyásával az

Egyesült Nemzetek anyagi eszközeinek terhére, a Közgyűlés által megállapított módok és feltételek szerint járandóságot kapnak.

44.cikk

1. Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat, hogy az Egyesült Nemzetek Főtitkárának közvetítésével az Egyezményben elismert jogok érvényesítése érdekében elfogadott intézkedésekről és e jogok gyakorlásában elért előrehaladásról jelentést terjesztenek a Bizottság elé, és pedig,
 - a) az Egyezménynek az adott államra vonatkozó hatályba lépésétől számított két éven belül,
 - b) ezt követően ötévenként
2. A jelen cikk végrehajtása során készített jelentéseknek rá kell mutatniuk az Egyezményben említett kötelezettségek maradéktalan teljesítését gátló tényekre és nehézségekre. A jelentéseknek elegendő adatot kell tartalmazniuk ahhoz, hogy a Bizottság pontos képet alkothasson magának az Egyezménynek az adott országban való végrehajtásáról.
3. Az Egyezményben részes azon államok, amelyeknek első jelentése teljes körű volt, a jelen cikk 1. bekezdésének b) pontja értelmében előterjesztendő további jelentkezéseikben nem kötelesek megismételni a korábban közölt alapadatokat.
4. A Bizottság az Egyezményben részes államoktól kiegészítő felvilágosításokat kérhet az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatban.
5. A Bizottság tevékenységéről a Gazdasági és Szociális Tanács útján kétévenként jelentést terjeszt a Közgyűlés elé.
6. Az Egyezményben részes államok jelentéseiket széles körben terjesztik saját országukban.

45.cikk

Az Egyezmény hatékony végrehajtásának előmozdításának és az Egyezményben említett területen a nemzetközi együttműködés elősegítése céljából :

- a) az Egyesült Nemzetek szakosított intézményei, az ENSZ Gyermekalapja és más szervei jogosultak képviseltetni magukat az Egyezmény olyan rendelkezéseinek végrehajtásával kapcsolatos vizsgálatok során, amelyek feladatkörükbe tartoznak. A Bizottság felhívja a szakosított intézményeket, az ENSZ Gyermekalapját vagy bármely más általa alkalmasnak tartott szervezet, hogy szakmai véleményt adjanak az Egyezmény végrehajtásáról a feladatkörükbe tartozó területeken. Felhívja a a szakosított intézményeket, hogy jelentést terjesszenek elé az Egyezmény végrehajtásáról a tevékenységi körükbe tartozó területeken,
- b) a Bizottság, amennyiben szükségesnek tartja, megküldheti a szakosított intézményeknek, az ENSZ Gyermekalapjának és az egyéb illetékes szervezeteknek az Egyezményben részes államok bármely olyan jelentését, amelyben azok tanácsot vagy technikai segítséget kérnek, illetőleg jelzik, hogy ilyenre szükségük van, adott esetben mellékelhetik az említett kérelemmel vagy jelzéssel kapcsolatos észrevételeit és javaslatait,
- c) a Bizottság ajánlhatja a Közgyűlésnek, kérje fel a Főtitkárt a Bizottság

számára a gyermek jogait érintő egyes sajátos kérdések tanulmányozására,
d) a Bizottság az Egyezmény 44. és 45. cikkének végrehajtása során beszerzett adatokon alapuló általános jellegű javaslatokat és ajánlásokat is tehet. Ezek az általános jellegű javaslatokat megküldi minden érdekelt részes államnak és felhívja rájuk a Közgyűlés figyelmét, adott esetben mellékelve hozzájuk az Egyezményben részes államok észrevételeit.

III. RÉSZ

46.cikk

Az Egyezmény minden állam számára aláírásra nyitva áll.

47.cikk

Az Egyezményt meg kell erősíteni. A megerősítő okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkárának kell letétbe helyezni.

48.cikk

Az Egyezményhez bármely állam csatlakozhat. A csatlakozási okiratokat az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kell letétbe helyezni.

49.cikk

1. Az Egyezmény a huszadik megerősítő vagy csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál való letétbe helyezést követő harmincadik napon lép hatályba.

2. Annak az államnak a tekintetében, amely az Egyezményt a huszadik megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezése után erősíti meg vagy csatlakozik ahhoz, az Egyezmény a megerősítő vagy csatlakozási okirata letétbe helyezésétől számított harmincadik napon lép hatályba.

50.cikk

1. Az Egyezményben részes bármely állam módosítást javasolhat és annak szövegét megküldheti az Egyesült nemzetek Főtitkárának. Az Egyesült nemzetek Főtitkára ezután a módosító javaslatot eljuttatja az Egyezményben részes államok értekezletének összehívását a javaslat megtárgyalása és szavazásra bocsátása céljából. Amennyiben a Főtitkár e közlésének napjától számított négy hónapon belül a részes államok legalább egyharmada az értekezlet összehívása mellett nyilatkozik, az Egyesült Nemzetek Főtitkára az Egyesült Nemzetek égisze alatt összehívja az értekezletet. Az értekezleten jelenlevő és szavazó részes államok többsége által elfogadott módosítást jóváhagyásra az Egyesült Nemzetek Közgyűlése elé kell terjeszteni.

2. A jelen cikk 1. bekezdésének rendelkezései szerint elfogadott bármely módosítás akkor lép hatályba, ha azt a Közgyűlés jóváhagyta, és a részes államok kétharmados többsége elfogadta.

3. A hatályba lépett módosítás az azt elfogadó részes államok kötelezi, a többi részes államot továbbra is az Egyezmény rendelkezései, valamint az általuk korábban elfogadott módosítások kötelezik.

51.cikk

1. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára veszi át és küldi meg valamennyi államnak azoknak a fenntartásoknak a szövegét, amelyekkel valamennyi állam a megerősítéskor vagy csatlakozáskor él.

2. Az Egyezmény tárgyával és céljával összeegyeztethetetlen fenntartás nem fogadható el.

3. A fenntartás bármikor visszavonható az Egyesült Nemzetek Főtitkárához intézett közléssel, a Főtitkár ezt az Egyezményben részes valamennyi állam tudomására hozza. A közlés a Főtitkár által való átvételének napján válik hatályossá.

52.cikk

Az Egyezményt bármely részes állam felmondhatja az Egyesült Nemzetek Főtitkárához intézett írásbeli közléssel. A felmondás a róla szóló közlésnek a Főtitkár által való átvételét követő egy év elteltével lép hatályba.

53.cikk

Az Egyezmény letéteményese az Egyesült Nemzetek Főtitkára.

54.cikk

Az Egyezmény eredeti példányát, amelynek arab, kínai, angol, francia, orosz és spanyol szövege egyaránt hiteles, az Egyesült Nemzetek Főtitkáranál helyezik letétbe. Ennek hitelül a kormányaik által kellő felhatalmazással ellátott alulírott meghatalmazottnak az Egyezményt aláírták.